

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงเปรียบเทียบ โดยศึกษาย้อนหลังและไปข้างหน้า แบบไม่ควบคุม ทั้งก่อนและหลังการใช้แนวปฏิบัติทางคลินิก เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการใช้แนวปฏิบัติทางคลินิกสำหรับการส่งเสริมการเริ่มต้นเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาในระยะแรก โรงพยาบาลอินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ในมารดาที่ทารกแรกเกิดที่ไม่มีภาวะแทรกซ้อน โดยมีกรอบแนวคิดในการศึกษาตามขั้นตอนการนำแนวปฏิบัติทางคลินิกไปใช้และการประเมินผลการใช้แนวปฏิบัติทางคลินิกของสมาคมพยาบาลอนารีโอ (RNAO, 20002)

ลักษณะประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษานี้ คือ มารดาคลอดปกติทางช่องคลอด และทารกแรกเกิดที่มีสุขภาพดี ไม่มีภาวะแทรกซ้อน ที่ได้รับการดูแล ณ ห้องคลอด โรงพยาบาลอินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้ คือ มารดาคลอดปกติทางช่องคลอดและทารกแรกเกิดที่มีสุขภาพดี ไม่มีภาวะแทรกซ้อน น้ำหนักแรกเกิด 2,500 ถึง 3,500 กรัม คะแนน Apgar ที่ 5 นาที เท่ากับ 10 คะแนน ประกอบด้วย

1. มารดาที่ทารกแรกเกิดที่ไม่มีภาวะแทรกซ้อน ที่ได้รับการดูแลในห้องคลอด ระหว่างเดือนธันวาคม พ.ศ. 2553 ถึงกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554

2. มารดาที่ทารกแรกเกิดที่ไม่มีภาวะแทรกซ้อน ที่ได้รับการดูแลในห้องคลอด ระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึง กรกฎาคม พ.ศ. 2554

มีเกณฑ์ในการคัดเลือกเพิ่มเติมคือมารดาสามารถพูด ฟัง และเข้าใจภาษาไทยได้ดี และยินยอมเป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานี้ แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

1. เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการศึกษา คือ แนวปฏิบัติทางคลินิกสำหรับการส่งเสริมการเริ่มต้นเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาในระยะแรก โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ ที่พัฒนาโดยกรรณิการ์ กันธะรักษา และคณะ (2554)

2. เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

2.1 แบบบันทึกข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ข้อมูลส่วนบุคคล และข้อมูลการตั้งครรภ์และการคลอดของมารดา และข้อมูลทารกแรกเกิด ที่ได้รับการดูแลตามปกติ และได้รับการดูแลโดยใช้แนวปฏิบัติทางคลินิก ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ และเติมคำหรือข้อความลงในช่องว่าง

2.2 แบบวัดความสำเร็จของการส่งเสริมการเริ่มต้นเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา ระยะแรก จากแนวปฏิบัติทางคลินิกสำหรับการส่งเสริมการเริ่มต้นเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา ระยะแรก โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ ประกอบด้วย 1) แบบวัดการสัมผัสแบบเนื้อแนบเนื้อของมารดา กับทารก 2) แบบวัดความสำเร็จของการทารกในการอมหัวนมหรือดูดนมมารดาในระยะแรกหลังเกิด 3) แบบวัดปริมาณน้ำนม และ 4) แบบสอบถามการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเต็มที่ 24 ชั่วโมง ก่อนจำหน่าย ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ และเติมคำหรือข้อความลงในช่องว่าง

การตรวจสอบคุณภาพของแนวปฏิบัติทางคลินิก

1. การประเมินคุณภาพของแนวปฏิบัติทางคลินิกสำหรับการส่งเสริมการเริ่มต้นเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาในระยะแรกนี้ ได้รับการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านแนวปฏิบัติทางคลินิก 3 ท่าน โดยใช้เครื่องมือประเมินแนวปฏิบัติสำหรับการวิจัย (The Appraisal of Guidelines for Research & Evaluation [AGREE], 2001) ฉบับแปลเป็นภาษาไทยโดย จวีวรรณ ธงชัย และพิกุล นันทชัยพันธ์ (2547) พบว่าในหมวดที่เป็นสาระสำคัญได้คะแนนมากกว่าร้อยละ 50 แสดงว่าแนวปฏิบัติทางคลินิกการส่งเสริมการเริ่มต้นเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาในระยะแรกนี้มีคุณภาพและมีคุณสมบัติที่เหมาะสมในการนำไปใช้ (จวีวรรณ ธงชัย, 2549) ผู้ศึกษาจึงนำแนวปฏิบัติทางคลินิกนี้ไปใช้ในการศึกษา

2. ประเมินความเป็นไปได้ของการนำแนวปฏิบัติทางคลินิกสำหรับการส่งเสริมการเริ่มต้นเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาในระยะแรกนี้ไปใช้ โดยนำไปทดลองใช้กับมารดาและทารกแรกเกิดที่มีคุณสมบัติคล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง 5 คู่ ทีมผู้ใช้ได้ปฏิบัติตามทุกข้อเสนอนี้ตามแนวปฏิบัติทางคลินิก หลังการทดลองใช้ผู้ศึกษาได้ทำการประเมินทีมผู้ใช้นี้แนวปฏิบัติทางคลินิก โดยใช้แบบสำรวจความคิดเห็นในการใช้แนวปฏิบัติทางคลินิกของ จีวีวรรณ ธงชัย และพิกุล นันทชัยพันธ์ (2547) จากการสำรวจความคิดเห็นพบว่า ความง่ายต่อการปฏิบัติตามแนวปฏิบัติทางคลินิก เห็นด้วยระดับมากที่สุด 78.57 เห็นด้วยระดับปานกลางร้อยละ 21.43 ความชัดเจนของแนวปฏิบัติทางคลินิก เห็นด้วยระดับมากที่สุด 85.72 เห็นด้วยระดับปานกลางร้อยละ 14.28 ความเหมาะสมของเนื้อหาแนวปฏิบัติทางคลินิกต่อการนำไปใช้ในหน่วยงาน เห็นด้วยระดับมากที่สุด 92.58 เห็นด้วยระดับปานกลางร้อยละ 7.15 แนวปฏิบัติทางคลินิกทำให้เกิดผลดีต่อมารดาและทารก เห็นด้วยระดับมากที่สุด 100 แนวปฏิบัติทางคลินิกช่วยประหยัดและลดต้นทุนด้าน กำลังคน เวลา และงบประมาณ เห็นด้วยระดับมากที่สุด 64.28 เห็นด้วยระดับปานกลางร้อยละ 35.72 แนวปฏิบัติทางคลินิกมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติที่จะนำไปใช้ในหน่วยงานเห็นด้วยระดับมากที่สุด 78.57 เห็นด้วยระดับปานกลางร้อยละ 21.43 และความพึงพอใจต่อการใช้นี้แนวปฏิบัติทางคลินิก เห็นด้วยระดับมากที่สุด 92.58 เห็นด้วยระดับปานกลางร้อยละ 7.15

จากการสำรวจความคิดเห็นของผู้ใช้นี้แนวปฏิบัติทางคลินิกในการนำแนวปฏิบัติทางคลินิกสำหรับการส่งเสริมการเริ่มต้นเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาในระยะแรกไปใช้พบว่า ทีมผู้มีส่วนใหญ่เห็นว่าแนวปฏิบัติทางคลินิกมีความง่าย ชัดเจน และเหมาะสมต่อการนำไปใช้ ทำให้เกิดผลดีต่อมารดาและทารก ช่วยประหยัดและลดต้นทุน มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติและพึงพอใจต่อการใช้นี้แนวปฏิบัติทางคลินิกนี้

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

1. ผู้ศึกษานำโครงการการศึกษาเพื่อการค้นคว้าแบบอิสระ เอกสารข้อมูลโครงการศึกษา และเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการบัณฑิตศึกษาประจำคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่แล้ว เสนอเข้ารับการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อพิจารณารับรองสิทธิของกลุ่มตัวอย่างและประชากรที่เข้าร่วมโครงการศึกษา เมื่อคณะกรรมการจริยธรรม พิจารณานุมัติแล้ว

ผู้ศึกษาได้นำเอกสารดังกล่าวเสนอต่อผู้อำนวยการโรงพยาบาลอินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ

2. ผู้ศึกษาได้ทำการการพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการดูแลโดยใช้แนวปฏิบัติทางคลินิก โดยแจ้งให้กลุ่มตัวอย่างทราบถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษา ขั้นตอนของการศึกษา และระยะเวลาที่ทำการศึกษา พร้อมทั้งขอความร่วมมือในการศึกษาโดยไม่มีการบังคับใดๆ การตอบรับหรือปฏิเสธจะไม่มีผลต่อการดูแลรักษา และชี้แจงให้ทราบว่ากลุ่มตัวอย่างสามารถออกจากการศึกษาได้ตามความต้องการ ข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการศึกษาจะถูกเก็บเป็นความลับ การนำข้อมูลไปอภิปรายหรือเผยแพร่จะนำเสนอในภาพรวมของผลการศึกษา เมื่อกลุ่มตัวอย่างยินยอมเข้าร่วมในการศึกษาครั้งนี้ให้ลงนามในใบยินยอมเข้ารับการการศึกษา

3. การพิทักษ์สิทธิ์อาสาสมัครทีมผู้ใช้นโยบายทางคลินิก ผู้ศึกษาแจ้งให้อาสาสมัครทีมผู้ใช้นโยบายทางคลินิกทราบถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษา ขั้นตอนของการศึกษา และระยะเวลาที่ทำการศึกษา พร้อมทั้งขอความร่วมมือในการศึกษาโดยไม่มีการบังคับใดๆ และสามารถออกจากการศึกษาได้ตามความต้องการ ข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการศึกษาจะถูกเก็บเป็นความลับ การนำข้อมูลไปอภิปรายหรือเผยแพร่จะนำเสนอในภาพรวมของผลการศึกษา เมื่ออาสาสมัครทีมผู้ใช้นโยบายทางคลินิกยินยอมเข้าร่วมในการศึกษาครั้งนี้ให้ลงนามในใบยินยอมเข้ารับการการศึกษา

ขั้นตอนการดำเนินการศึกษา

การศึกษาประสิทธิผลของการใช้ แนวปฏิบัติทางคลินิกสำหรับการส่งเสริมการเริ่มต้นเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาในระยะแรก โรงพยาบาลอินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ในครั้งนี้ ผู้ศึกษาดำเนินการศึกษาดำเนินการนำแนวปฏิบัติทางคลินิกไปใช้และการประเมินผลการใช้แนวปฏิบัติทางคลินิกของสมาคมพยาบาลออนทรีโอ (RNAO, 20002) ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การคัดเลือกแนวปฏิบัติทางคลินิก

ผู้ศึกษาได้ทบทวนวรรณกรรมและสืบค้นหลักฐานเชิงประจักษ์เรื่องการส่งเสริมการเริ่มต้นเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาในระยะแรก จากฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์และสืบค้นด้วยมือพบว่า 2 แนวปฏิบัติที่มีกระบวนการตามแนวทางพัฒนาคุณภาพแนวปฏิบัติทางคลินิกบนหลักฐานเชิงประจักษ์ คือ 1) แนวปฏิบัติทางคลินิกสำหรับพยาบาลในการส่งเสริมการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา (breastfeeding: Nursing Best Practice Guideline) ที่พัฒนาโดยสมาคมพยาบาลออนทรีโอ

(RNAO, 2003) และ 2) แนวปฏิบัติทางคลินิกสำหรับการส่งเสริมการเริ่มต้นเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา ระยะแรก โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่พัฒนาโดย กรรมการ กัณฐะรักษา และคณะ (2554)

ผู้ศึกษาได้นำแนวปฏิบัติทางคลินิกสำหรับการส่งเสริมการเริ่มต้นเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาในระยะแรกของแต่ละสถาบันไปประเมินเบื้องต้นโดยใช้เครื่องมือประเมินแนวปฏิบัติ สำหรับการวิจัย (AGREE, 2001) ฉบับแปลเป็นภาษาไทยโดย จวีวรรณ ธงชัย (2547) ซึ่งจากการ ประเมินพบว่าแนวปฏิบัติทางคลินิกที่พัฒนาโดยสมาคมพยาบาลอนุทารีโอ (RNAO) จะเป็นแนว ปฏิบัติทางคลินิกสำหรับการส่งเสริมการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาในระยะตั้งครรภ์ คลอด และหลัง คลอด ตามบันได 10 ขั้นสู่ความสำเร็จในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา ขององค์การอนามัยโลก และ องค์การกองทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ โดยมีจุดมุ่งหมายให้บุตรได้รับนมมารดาอย่างเดียว (exclusive breastfeeding) ซึ่งไม่มีรายละเอียดของแนวปฏิบัติในการส่งเสริมการเริ่มต้นเลี้ยงบุตร ด้วยนมมารดาในระยะแรก โดยเฉพาะแนวปฏิบัติในห้องคลอด ส่วนแนวปฏิบัติทางคลินิกสำหรับการ ส่งเสริมการเริ่มต้นเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาในระยะแรก โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีการ พัฒนามาจากความรู้เชิงประจักษ์ ทีมผู้พัฒนาแนวปฏิบัติทางคลินิกพัฒนาจากผลการวิจัย มีการ ประชุมเพื่อทบทวนปัญหาและปรับปรุงแก้ไขเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่การพัฒนาอย่างเป็น ระบบ มีการกำหนดวัตถุประสงค์ของการนำไปใช้และมีขั้นตอนแนวปฏิบัติ ที่สอดคล้องกับการ ส่งเสริมการเริ่มต้นเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาในระยะแรก ที่มีรายละเอียดระบุไว้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ แนวปฏิบัติทางคลินิกนี้ผ่านการประเมินแนวปฏิบัติสำหรับการวิจัย (AGREE, 2001) ฉบับแปลเป็น ภาษาไทยโดย จวีวรรณ ธงชัย และพิกุล นันทชัยพันธ์ (2547) โดยหมวดที่เป็นสาระสำคัญได้คะแนน มากกว่าร้อยละ 50 แสดงว่าแนวปฏิบัติทางคลินิกนี้มีคุณภาพหรือคุณสมบัติที่เหมาะสมในการ นำไปใช้ (จวีวรรณ ธงชัย, 2549) ผู้ศึกษาจึงได้นำแนวปฏิบัติทางคลินิกสำหรับการส่งเสริมการ เริ่มต้นเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาในระยะแรก โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ไปใช้ในห้องคลอด โรงพยาบาลอินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

ขั้นตอนที่ 2 การระบุน วิเคราะห์ และกำหนดการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้ศึกษา ได้กำหนดกลุ่มเป้าหมาย วัตถุประสงค์ ขอบเขตการปฏิบัติของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และผลลัพธ์ที่จะ เกิดจากการใช้แนวปฏิบัติทางคลินิกดังนี้

2.1 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องภายใน คือทีมผู้ใช้นโยบายทางคลินิกที่ปฏิบัติงานในห้อง คลอดโรงพยาบาลอินทร์บุรี จำนวน 14 คน ประกอบด้วย พยาบาลวิชาชีพ จำนวน 13 คน พยาบาล เทคนิค จำนวน 1 คน

2.2 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องภายนอก คือกลุ่มผู้รับบริการ ซึ่งประกอบด้วย มารดาคลอดปกติทางช่องคลอด และทารกแรกเกิดที่มีสุขภาพดี ไม่มีภาวะแทรกซ้อน น้ำหนักแรกเกิด 2,500 ถึง 3,500 กรัม คะแนน Apgar ที่ 5 นาทีกว่า 10 คะแนน ที่ได้รับการดูแลตามปกติระหว่างเดือนธันวาคม พ.ศ. 2553 ถึง กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554 และ ที่ได้รับการดูแลโดยใช้แนวปฏิบัติทางคลินิกระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึง กรกฎาคม พ.ศ. 2554

2.3 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องระหว่างหน่วยงาน คือ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลอินทร์บุรี ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายการพยาบาล และหัวหน้าหน่วยงานสูติกรรม โรงพยาบาลอินทร์บุรี ซึ่งมีส่วนสำคัญต่อการตัดสินใจในการนำแนวปฏิบัติทางคลินิกไปใช้ในหน่วยงาน

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความพร้อมของสิ่งแวดล้อมในหน่วยงานและบุคลากร

3.1 ผู้ศึกษาได้ประเมินความพร้อมของหน่วยงานและบุคลากรที่มีสุขภาพ ซึ่งจากการประเมินเบื้องต้นของผู้ศึกษาพบว่า โรงพยาบาลอินทร์บุรีเป็นโรงพยาบาลสายสัมพันธ์แม่-ลูก ระดับทอง มีนโยบายในการส่งเสริมการเริ่มต้นเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาในระยะแรก บุคลากรส่วนใหญ่มีความรู้และทัศนคติที่ดีในการส่งเสริมการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา และมีการดำเนินงานในการส่งเสริมการเริ่มต้นเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาในระยะแรกในบันไดขั้นที่ 4 ตามบันได 10 ขั้นสู่ความสำเร็จในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา คือช่วยมารดาเริ่มให้ทารกดูดนมภายในระยะแรกหลังเกิด แต่ระยะเวลาที่บุคลากรห้องคลอดส่งเสริมให้มารดาและทารกได้สัมผัสแบบเนื้อแนบเนื้อสูงสุดเพียง 30 นาที รวมทั้งการดูแลทารกแรกเกิดที่ยังถือปฏิบัติกันเป็นประจำซึ่งไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติทางคลินิกในการส่งเสริมการเริ่มต้นเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาในระยะแรก ได้แก่ การชั่งน้ำหนัก การฉีดวิตามิน เค และการช่วยเหลือจัดการให้ทารกอมหัวนมมารดา ทั้งนี้เนื่องจากบุคลากรยังมีการปฏิบัติที่หลากหลาย และยังขาดแนวปฏิบัติที่ชัดเจนในการส่งเสริมการเริ่มต้นเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาในระยะแรก ในห้องคลอด

3.2 ผู้ศึกษาได้ประชุมทีมผู้ใช้แนวปฏิบัติทางคลินิกทั้งหมด ร้อยละ 100 เพื่อชี้แจงรายละเอียดในการปฏิบัติตามขั้นตอนของแนวปฏิบัติทางคลินิก และขอความร่วมมือและสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการนำแนวปฏิบัติทางคลินิกมาใช้ ผู้ศึกษาเน้นให้ทีมผู้ใช้ตระหนักถึงความสำคัญของการใช้แนวปฏิบัติทางคลินิกเพื่อแก้ปัญหา และพัฒนาคุณภาพของหน่วยงาน ในวันที่ 14 มีนาคม พ.ศ. 2554 เวลา 14.30-16.00 น. โดยการบรรยายประกอบภาพผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ พร้อมทั้งให้ความรู้และแจกแนวปฏิบัติทางคลินิกแก่ทีมผู้ใช้ เพื่อให้มีความเข้าใจในการนำแนวปฏิบัติทางคลินิกไปใช้ในหน่วยงาน รวมถึงการเตรียมความพร้อม ด้านอุปกรณ์ เครื่องมือ ตลอดจนแบบบันทึกที่ใช้

ในการรวบรวมข้อมูล พร้อมกันนี้ได้อธิบายความร่วมมือที่ทีมผู้ใช้นโยบายปฏิบัติทางคลินิกและให้ลงนามในใบยินยอมเข้าร่วมในการศึกษารั้งนี้

3.3 ผู้ศึกษาได้ประเมินความเป็นไปได้ของการใช้นโยบายปฏิบัติทางคลินิก และได้ทดลองใช้ในมารดาที่ทารกที่มีคุณสมบัติคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 5 คู่ ระหว่างวันที่ 15 ถึง 25 เมษายน พ.ศ. 2554 เพื่อค้นหาปัญหาและอุปสรรคในการใช้นโยบายปฏิบัติทางคลินิก และนำผลสรุปที่ได้จากการทดลองใช้นโยบายปฏิบัติทางคลินิกมาประชุมหารือกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในวันที่ 29 เมษายน พ.ศ. 2554 เวลา 14.00-16.00 น. เพื่อหาข้อตกลงร่วมกันก่อนนำนโยบายปฏิบัติทางคลินิกไปใช้จริงในการศึกษา

ผลจากการทดลองใช้พบว่ายังมีการปฏิบัติกิจกรรมการดูแลทารกแรกเกิดก่อนวางทารกสัมผัสแบบเนื้อแนบเนื้อบนหน้าอกมารดา โดยเฉพาะการชั่งน้ำหนัก และวัดสัดส่วนทารก เนื่องจากนโยบายของทางโรงพยาบาลที่จะต้องประเมินน้ำหนักและสัดส่วนของทารกแรกเกิดทันทีเพื่อจัดทำทะเบียนประวัติ ผู้ศึกษาได้สังเกตความสำเร็จของทารกในการอมหัวนมหรือดูดนมมารดาจากการทดลองใช้พบว่า ทารกที่ได้รับการสัมผัสแบบเนื้อแนบเนื้อทันทีหลังเกิด แต่ถูกนำไปการชั่งน้ำหนัก และวัดสัดส่วนระหว่างการสัมผัสแบบเนื้อแนบเนื้อ กับทารกที่นำไปการชั่งน้ำหนัก และวัดสัดส่วนก่อนแล้วจึงนำมาสัมผัสแบบเนื้อแนบเนื้อจนครบ 1 ชั่วโมงโดยไม่มีการรบกวนมารดาที่ทารกอีกพบว่าทารกกลุ่มหลังมีคะแนนความสำเร็จของทารกในการอมหัวนมหรือดูดนมมารดาสูงกว่า ผู้ศึกษาจึงได้มีการประชุมร่วมกับทีมผู้ใช้นโยบายและหาแนวทางแก้ไขปัญหาคือ ผู้ใช้นโยบายทางคลินิกที่ดูแลในห้องคลอด นำเครื่องชั่งน้ำหนักแบบตัวเลขมาไว้ข้างเตียงคลอด พร้อมจัดเตรียมอุปกรณ์ในการชั่งน้ำหนักให้พร้อมใช้ทันทีเมื่อทารกเกิด โดยใช้เวลาน้อยที่สุดในการทำกิจกรรมดังกล่าว ซึ่งต้องไม่เกิน 5 นาทีหลังเกิด ตามแนวทางการประเมินมาตรฐานโรงพยาบาลสายใยรักแห่งครอบครัวซึ่งกำหนดให้วางทารกไว้บนตัวมารดาทันทีหลังเกิด โดยสัมผัสแบบเนื้อแนบเนื้อเป็นเวลาอย่างน้อย 1 ชั่วโมง กระตุ้นให้มารดาสังเกตให้รู้เมื่อทารกพร้อมที่จะดูดนมมารดา และให้ความช่วยเหลือหากจำเป็น และไม่แยกทารกจากมารดาเพื่อปฏิบัติกิจกรรมการพยาบาลต่างๆ ในระหว่างส่งเสริมให้มีการสัมผัสแบบเนื้อแนบเนื้อระหว่างมารดาที่ทารกใน 1 ชั่วโมงแรกหลังเกิด ผู้ศึกษาได้นำเสนอภาพขั้นตอนการปฏิบัติทางคลินิก และภาพความสำเร็จในการอมหัวนมหรือดูดนมมารดาตามสัญญาณของทารกแรกเกิดที่ได้รับการสัมผัสแบบเนื้อแนบเนื้อ ทำให้ผู้ปฏิบัติทางคลินิกมีความเข้าใจ เกิดความเชื่อมั่นและเห็นความสำคัญของนโยบายปฏิบัติทางคลินิกมากขึ้น จึงให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการใช้นโยบายปฏิบัติทางคลินิกไปใช้

ขั้นตอนที่ 4 การตัดสินใจเกี่ยวกับกลยุทธ์ในการนำแนวปฏิบัติไปใช้

ผู้ศึกษาและทีมผู้ใช้นโยบายปฏิบัติทางคลินิกมีการประชุมเพื่อวางแผนการใช้และกำกับติดตามระหว่างการใช้แนวปฏิบัติทางคลินิก ดังนี้

4.1 ผู้ศึกษาได้จัดประชุมทีมผู้ใช้นโยบายปฏิบัติทางคลินิก เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ในการนำแนวปฏิบัติทางคลินิกมาใช้ โดยเน้นให้ทีมผู้ใช้นโยบายปฏิบัติทางคลินิกตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นของการใช้นโยบายปฏิบัติทางคลินิก โดยการบรรยายประกอบภาพผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ พร้อมกันนี้ผู้ศึกษาได้แจกแนวปฏิบัติทางคลินิก และแบบประเมินความสำเร็จในการส่งเสริมการเริ่มต้นเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาแก่ทีมผู้ใช้นโยบายปฏิบัติทางคลินิก โดยให้ทีมผู้ใช้นโยบายปฏิบัติได้อภิปรายซักถาม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการนำแนวปฏิบัติไปใช้ และได้ตกลงเบื้องต้นกับทีมผู้ใช้นโยบายปฏิบัติทางคลินิก พร้อมทั้งอธิบายให้เข้าใจถึงขั้นตอนการปฏิบัติตามแนวปฏิบัติอย่างละเอียด เพื่อให้สามารถปฏิบัติตามขั้นตอนได้อย่างถูกต้องในการ 1) ให้ความรู้มารดาโดยเร็วตั้งแต่แรกเริ่มในห้องคลอดตามแนวปฏิบัติทางคลินิก 2) การปฏิบัติเพื่อลดอุปสรรคหรือสิ่งขัดขวางการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาในห้องคลอดและห้องคลอด ได้แก่ การดูแลมารดาเพื่อป้องกันการคลอดยาวนาน และการลดความเจ็บปวดในระยะคลอดของมารดาโดยไม่ใช้ยา โดยให้ปฏิบัติตามแนวปฏิบัติเดิมของโรงพยาบาลอินทร์บุรี 3) การสัมผัสแบบเนื้อแนบเนื้อระหว่างมารดากับทารกแรกเกิดเป็นเวลา 1 ชั่วโมงแรกคลอด และ 4) การดูแลทารกแรกเกิดตามแนวปฏิบัติทางคลินิก

4.2 ผู้ศึกษาได้จัดเตรียมแนวปฏิบัติทางคลินิกสำหรับการส่งเสริมการเริ่มต้นเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาในระยะแรกมาไว้ที่ส่วนต่างๆ ของหน่วยงาน ได้แก่ ห้องรับใหม่ ห้องคลอด ห้องคลอด และในห้องปฏิบัติการพยาบาล โดยจัดไว้ในสถานที่ที่สะดวกต่อการนำไปใช้ จัดเตรียมสมุดภาพให้ความรู้เรื่องการส่งเสริมการเริ่มต้นเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาแก่ผู้รับบริการ รวมทั้งเตรียมแผ่นพับให้ความรู้และใบลงนามยินยอมเข้าร่วมการศึกษาของผู้รับบริการ และแบบประเมินความสำเร็จในการส่งเสริมการเริ่มต้นเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาไว้เป็นชุดให้หยิบใช้ได้สะดวกกับทีมผู้ใช้นโยบายปฏิบัติไว้ที่โถงพยาบาลในห้องคลอด และได้จัดเตรียมกล่องใส่แบบประเมินความสำเร็จในการส่งเสริมการเริ่มต้นเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาที่ได้รับการประเมินแล้วไว้ในห้องคลอด

4.3 ผู้ศึกษาได้จัดทำแผนภูมิขั้นตอนการส่งเสริมการเริ่มต้นเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา ระยะแรกมาไว้ที่ห้องรับใหม่ โดยติดไว้ที่โถงตรวจของพยาบาล และจัดทำแผนภูมิสำหรับการปฏิบัติในการสัมผัสเนื้อแนบเนื้อและการดูแลทารกแรกเกิดไว้ที่ห้องคลอด โดยใช้ภาพที่ได้จากการปฏิบัติจริงตามแนวปฏิบัติในหน่วยงาน ติดไว้กับผนังห้องคลอดในระดับสายตาให้สามารถมองเห็นได้ง่ายและชัดเจน

4.4 ผู้ศึกษาใช้ระบบการกำกับติดตาม ประเมินผล และปรับปรุงกระบวนการอย่างต่อเนื่อง โดยตรวจสอบข้อมูลจากแบบบันทึกต่างๆ เพื่อเพิ่มความตระหนักในการปฏิบัติแนวปฏิบัติทางคลินิก ผู้ศึกษาได้ทำการติดตามข้อมูลและการปฏิบัติทุกสัปดาห์ ซึ่งพบว่าทีมผู้ใช้นโยบายบันทึกข้อมูลตามแบบประเมินความสำเร็จในการส่งเสริมการเริ่มต้นเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาไม่ถูกต้อง ในหัวข้อคะแนนความสำเร็จในการอมหัวนมหรือดูดนมของมารดาในระยะแรกหลังคลอด และปริมาณน้ำนมของมารดาหลังคลอดที่ได้รับการส่งเสริมการเริ่มต้นเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา ระยะแรกจาก แบบประเมินปริมาณน้ำนมและปฏิบัติไม่เป็นไปตามแนวปฏิบัติในการจัดทำทารกเพื่อสัมผัสแบบเนื้อแนบเนื้อ โดยพยายามช่วยเหลือจัดการให้ทารกอมหัวนมมารดา ผู้ศึกษาจึงได้ทบทวนและชี้แนะเพิ่มเติมเป็นรายบุคคล เพื่อให้ผู้ปฏิบัติมีความเข้าใจตรงกันและปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง รวมทั้งผู้ศึกษาได้นำเสนอภาพขั้นตอนการปฏิบัติตามแนวปฏิบัติทางคลินิกจากการปฏิบัติจริง และตัวอย่างการบันทึกข้อมูลตามแบบประเมินความสำเร็จในการส่งเสริมการเริ่มต้นเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา ระยะแรก ที่บอกรู้ของห้องคลอด หลังจากนั้นทีมผู้ใช้งานสามารถจัดทำทารกเพื่อสัมผัสแบบเนื้อแนบเนื้อ และบันทึกข้อมูลในแบบประเมินได้ถูกต้อง

4.5 ผู้ศึกษาและทีมผู้ใช้นโยบายทางคลินิกได้ประชุมร่วมกันในวันประชุมประจำเดือนทุกเดือน เพื่อรับทราบปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามแนวปฏิบัติทางคลินิก และหาข้อตกลงร่วมกันในการแก้ปัญหาโดยมีรายละเอียดดังนี้

1) การประชุมครั้งที่ 1 วันที่ 29 เม. ย. 2554 เวลา 13.00 – 13.30 น.ประชุมชี้แจงผลการนำแนวปฏิบัติทางคลินิกไปทดลองใช้ และปัญหาที่พบ การแก้ปัญหาเรื่องนโยบายของโรงพยาบาลที่จะต้องประเมินน้ำหนักและสัดส่วนของทารกแรกเกิดทันทีเพื่อจัดทำทะเบียนประวัติ โดยตกลงร่วมกันตามแนวทางการประเมินมาตรฐานโรงพยาบาลสายใยรักแห่งครอบครัว คือให้วางบุตรไว้กับตัวมารดาทันทีภายใน 5 นาทีหลังเกิด และไม่แยกทารกจากมารดาเพื่อปฏิบัติกิจกรรมการพยาบาลต่างๆ ในระหว่างส่งเสริมให้มีการสัมผัสแบบเนื้อแนบเนื้อระหว่างมารดากับทารกใน 1 ชั่วโมงแรกหลังเกิด

2) การประชุมครั้งที่ 2 วันที่ 27 พ. ค. 2554 เวลา 13.00 – 13.30 น.ประชุมชี้แจงผลการนำแนวปฏิบัติทางคลินิกไปใช้ ปัญหาในการบันทึกในแบบประเมินความสำเร็จในการส่งเสริมการเริ่มต้นเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา ระยะแรกไม่ถูกต้อง ผู้ศึกษาได้ให้ผู้ใช้นโยบายซักถามข้อสงสัยและอธิบายในแต่ละหัวข้อของแบบบันทึกอย่างละเอียด

3) การประชุมครั้งที่ 3 วันที่ 24 มิ.ย. 2554 เวลา 13.00 – 13.20 น.ประชุมชี้แจงสรุปผลสำเร็จของการนำแนวปฏิบัติทางคลินิกไปใช้ และกระตุ้นให้เกิดการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

4.6 ผู้ศึกษาได้ติดตามประเมินผลของกระบวนการ และปรับปรุงกระบวนการในการใช้แนวปฏิบัติทางคลินิกอย่างต่อเนื่องเป็นระยะๆ เพื่อกระตุ้นให้มีการใช้แนวปฏิบัติทางคลินิกอย่างสม่ำเสมอ

4.7 ผู้ศึกษาได้จัดทำบอร์ดสรุปผลงานในการปฏิบัติตามแนวปฏิบัติทางคลินิกในแต่ละเดือน เพื่อเป็นการกระตุ้นและประเมินความก้าวหน้าของการปฏิบัติงาน

ขั้นตอนที่ 5 การประเมินผลความสำเร็จจากการนำแนวปฏิบัติทางคลินิกไปใช้

ผู้ศึกษาและทีมผู้ใช้นำแนวปฏิบัติได้ทำการรวบรวมข้อมูลและผลลัพธ์การใช้แนวปฏิบัติทางคลินิกทั้งในระหว่างการศึกษาและหลังจากสิ้นสุดการศึกษา จากจำนวนมารดาและทารกแรกเกิดในห้องคลอด โรงพยาบาลอินทร์บุรี ที่ได้รับการส่งเสริมการเริ่มต้นเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา ระยะแรกตามแนวปฏิบัติทางคลินิก ได้แก่ 1) คะแนนความสำเร็จของการสัมผัสแบบเนื้อแนบเนื้อของมารดากับทารกภายหลังเกิดทันที เป็นระยะเวลา 1 ชั่วโมง 2) คะแนนความสำเร็จของทารกในการอมหัวนมหรือดูดนมมารดาในระยะแรกหลังเกิด 3) คะแนนปริมาณน้ำนมของมารดาหลังคลอด วันที่ 1, 2 และ 3 หลังคลอด และ 4) จำนวนมารดาที่เลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวที่ 24 ชั่วโมง ก่อนจำหน่าย

หลังจากสิ้นสุดการศึกษาได้วิเคราะห์เปรียบเทียบผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการใช้แนวปฏิบัติทางคลินิกในมารดาและทารกแรกเกิด ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการดูแลโดยใช้แนวปฏิบัติทางคลินิก และกลุ่มที่ได้รับการดูแลตามปกติ

ขั้นตอนที่ 6 การจัดหางบประมาณหรือแหล่งประโยชน์ในการสนับสนุนการนำแนวปฏิบัติไปใช้

ผู้ศึกษาได้เสนอโครงการศึกษาประสิทธิผลของการใช้แนวปฏิบัติทางคลินิกสำหรับการส่งเสริมการเริ่มต้นเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา ระยะแรก โรงพยาบาลอินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ต่อผู้อำนวยการ โรงพยาบาล เพื่อขออนุญาตนำแนวปฏิบัติทางคลินิกสำหรับการส่งเสริมการเริ่มต้นเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา ระยะแรก โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ ไปใช้ในหน่วยงาน และขอสนับสนุนในการจัดทำแผ่นพับ เรื่องการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา ระยะแรก สื่อการสอน อุปกรณ์ในการจัดทำบอร์ด และป้ายกระตุ้นเตือนต่างๆ เพื่อให้ผู้ใช้นำแนวปฏิบัติทางคลินิกปฏิบัติตามขั้นตอนของแนวปฏิบัติทางคลินิก และเนื่องจากโรงพยาบาลอินทร์บุรี เป็นโรงพยาบาลที่ดำเนินงานตามนโยบายโรงพยาบาลสายใยรักแห่งครอบครัว จึงได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานเรื่องวัสดุ อุปกรณ์ และสถานที่ในการใช้แนวปฏิบัติทางคลินิก เช่น การจัดพิมพ์แผ่นพับให้ความรู้ สมุดภาพพลิก คู่มือและบอร์ดให้ความรู้แก่ผู้ใช้นำแนวปฏิบัติ และผู้รับบริการ เป็นต้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษานำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. เปรียบเทียบความสำเร็จในการส่งเสริมการเริ่มต้นเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาในระยะแรก ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการดูแลโดยใช้แนวปฏิบัติทางคลินิกและกลุ่มที่ได้รับการดูแลตามปกติ โดยใช้สถิติทดสอบ ที ชนิดเปรียบเทียบประชากร 2 กลุ่มอิสระต่อกัน (independent t-test) กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติ (α) เท่ากับ .01 และเปรียบเทียบจำนวนมารดาที่เลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวที่ 24 ชั่วโมงก่อนจำหน่าย โดยใช้สถิติทดสอบฟิชเชอร์ (Fisher's exact probability test)